

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD	14 CHWEFROR 2019
TEITL	CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL
PWRPAS YR ADRODDIAD	AMLINELLU GWAITH ARCHWILIO MEWNOL AM Y CYFNOD HYD AT 1 CHWEFROR 2019
AWDUR	LUNED FÔN JONES - RHEOLWR ARCHWILIO
GWEITHREDIAD	DERBYN YR ADRODDIAD, SYLWEBU AR Y CYNNEWYS A CHEFNOGI'R GWEITHREDIADAU SYDD EISOES WEDI'U CYTUNO GYDA'R GWASANAETHAU PERTHNASOL

1. CYFLWYNIAD

1.1 Mae'r adroddiad yma yn crynhoi gwaith Archwilio Mewnol am y cyfnod o 19 Tachwedd 2018 hyd 1 Chwefror 2019.

2. GWAITH A GWBLHAWYD YN Y CYFNOD

2.1 Cwblhawyd y gwaith canlynol yn y cyfnod hyd at 1 Chwefror 2019:

Disgrifiad	Nifer
Adroddiadau am Archwiliadau o'r Cynllun Gweithredol	12
Adroddiadau Grant	1

Ceir manylion pellach ar y gwaith yma yng nghorff yr adroddiad hwn ac yn yr atodiadau amgaeedig.

2.2 Adroddiadau Archwilio

2.2.1 Mae'r tabl canlynol yn gosod allan yr archwiliadau o'r cynllun a gwblhawyd yn y cyfnod hyd at 1 Chwefror 2019, gan ddangos y lefel sicrwydd perthnasol a chyfeiriad i'r atodiad perthnasol.

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	LEFEL SICRWYDD	ATODIAD
Trefniadau Diogelu – Sefydliadau	Corfforaethol	-	Cyfyngedig	Atodiad 1
Rheoli Gwybodaeth - Sefydliadau	Corfforaethol	-	Digonol	Atodiad 2
Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol	Corfforaethol	-	Cyfyngedig	Atodiad 3
Cronfa'r Degwm	Corfforaethol	-	Cyfyngedig	Atodiad 4
Prosiect TRAC	Addysg	Ar draws yr adran	Uchel	Atodiad 5
Biliau Cylchol	Amgylchedd	Tir ac Eiddo'r Cyngor	D/B	Atodiad 6
Trafnidiaeth Cyhoeddus	Amgylchedd	Trafnidiaeth a Gofal Stryd	Digonol	Atodiad 7
Systemau – Rheolaeth "Patch"	Cyllid	Ar draws yr adran	Uchel	Atodiad 8
Cyfrifon Amgueddfa Lloyd George	Economi a Chymuned	Archifau, Amgueddfeydd a Chelfyddydau	Uchel	Atodiad 9
Cynllun Troi Tai'n Gartrefi	Oedolion, Iechyd a Llesiant	Tai Sector Breifat	Uchel	Atodiad 10
Grant Dechrau'n Deg – Gofal Plant	Plant a Chefnogi Teuluoedd	Plant a Theuluoedd	Uchel	Atodiad 11
Tanciau Disel a Rheoli Disel	Priffyrdd a Bwrdeistrefol	Fflyd	Cyfyngedig	Atodiad 12

2.2.2 Mae lefelau sicrwydd cyffredinol archwiliadau yn syrthio i un o bedwar categori fel y dengys y tabl isod.

LEFEL SICRWYDD	UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.
	DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.
	CYFYNGEDIG	Er bod rheolaethau mewn lle, mae angen gwella cydymffurfiaeth â'r rheolaethau a/neu gyflwyno rheolaethau newydd i leihau'r risgiau mae'r gwasanaeth yn agored iddynt.
	DIM SICRWYDD	Ystyrir bod y rheolaethau mewn lle yn annigonol gyda methiant i gyflawni amcanion.

2.3 Archwiliad Grant Ôl-16

2.3.1 Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol ddarparu 'tystiolaeth o wariant priodol' o'r dyraniadau ar gyfer chweched dosbarth ac addysg barhaus i oedolion. Mae canllawiau 'Archwilio Awdurdodau Lleol ar gyfer Ariannu Llywodraeth Cynulliad Cymru' yn nodi y bydd yr Awdurdod Lleol yn darparu'r wybodaeth ganlynol yn flynyddol i Lywodraeth Cymru:

- a) rhestr o bob adroddiad archwilio mewnol sydd wedi'u cwblhau yn ystod y flwyddyn honno sy'n cynnwys unrhyw ddysgu mewn ysgol neu yn y gymuned lle y mae grantiau Llywodraeth Cymru yn gyfrifol am y costau yn gyfan-gwbl neu'n rhannol;
- b) ar gyfer yr adroddiadau hynny, mae angen y farn archwilio gyffredinol yn ogystal ag unrhyw wendidau sylweddol a nodir yn ogystal â'r cynllun gweithredu / sylwadau rheoli i fynd i'r afael â'r gwendidau hynny;
- c) copi o adroddiad blynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol (neu gyfwerth);
- d) copi o lythyr rheoli yr archwiliad allanol sy'n gysylltiedig â'r flwyddyn ariannol benodol wedi iddo gael ei gyflwyno i'r Cyngor.

2.3.2 Cyflwynwyd y wybodaeth uchod ynghyd â'r rhestrau gwirio cysylltiedig at Lywodraeth Cymru o fewn y terfyn amser sef 31 Ionawr 2019.

3. GWAITH DILYNIANT

3.1 Mae trefniadau newydd wedi eu sefydlu ar gyfer archwiliadau dilyniant. Yn 2017/18, daethpwyd i gytundeb ar 163 o gamau gweithredu i'w cyflawni erbyn 31 Mawrth 2019. Yn dilyn cais am wybodaeth a thystiolaeth gan yr Unedau/Gwasanaethau perthnasol ar gynnydd gweithrediadau, dengys ar 1 Chwefror 2019 bod gweithrediad derbyniol ar **71.17%** o'r camau cytunedig, h.y. 116 allan o 163.

4. GWAITH AR Y GWEILL

4.1 Roedd y gwaith canlynol ar y gweill ar 1 Chwefror 2019:

- Cefnogi Adolygiadau Ffordd Gwynedd (*Corfforaethol*)
- Gwaith Atal Twyll ac Atal Llygredigaeth Rhagweithiol (*Cofforaethol*)
- Trefniadau Rheoli Risg o Dwyll a Llygredigaeth (*Corfforaethol*)
- Y Fenter Twyll Cenedlaethol (*Corfforaethol*)
- Ymwybyddiaeth o Bolisi Canu'r Gloch – Cynradd ac Uwchradd (*Addysg*)
- Statws Cyflogaeth IR35 (*Addysg*)
- GwE – Statws Cyflogaeth IR35 (*GwE*)
- Prynu Cyfarpar drwy'r Ysgol (*Addysg*)
- Ysgolion – Cyffredinol (*Addysg*)
- Difa Pla (*Amgylchedd*)
- Trefniadau Trwyddedu (*Amgylchedd*)
- Cynnal a Chadw Eiddo (*Amgylchedd*)
- Cyfraniadau gan Gyflogwyr (*Cyllid*)
- Budd-daliadau – Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol (*Cyllid*)
- Gwaredu Cyfarpar TG (*Cyllid*)
- Diogelwch Seiber (*Cyllid*)
- Trefniadau Adfer Trychineb TG (*Cyllid*)
- Statws Cyflogaeth IR35 (*Economi a Chymuned*)
- Menter Adfywio Glannau a Chanol Tref Caernarfon – Trefniadau Llywodraethu (*Economi a Chymuned*)
- Trefniadau ar Alwad a Brys (*Oedolion, Iechyd a Llesiant*)
- Adroddiad Blynyddol Gwasanaethau Cymdeithasol (*Oedolion, Iechyd a Llesiant*)
- Plant – Lleoliadau All-Sirol (*Plant a Chefnogi Teuluoedd*)
- Cynlluniau Gofal a Chymorth (Plant) o dan Rhan 4 DGC (Cymru) 2014 (*Plant a Theuluoedd*)
- Rheoli Llifogydd (*Ymgynghoriaeth Gwynedd*)

5. ARGYMHELLIAD

5.1 Gofynnir i'r Pwyllgor dderbyn yr adroddiad hwn ar waith Archwilio Mewnol am y cyfnod o 19 Tachwedd 2018 hyd at 1 Chwefror 2019, sylwebu ar y cynnwys yn ôl dymuniad yr aelodau, a chefnogi'r gweithrediadau cytunedig sydd eisoes wedi'u cyflwyno i reolwyr y gwasanaethau perthnasol.

TREFNIADAU DIOGELU - SEFYDLIADAU CORFFORAETHOL

1. Cefndir

- 1.1 Un o brif flaenoriaethau Cyngor Gwynedd yw sicrhau bod trefniadau a gweithdrefnau cadarn yn eu lle er mwyn sicrhau bod trigolion yn cael eu hamddiffyn rhag camdriniaeth, esgeulustod, radicaleiddio, caethwasiaeth, trais yn y cartref ac ecploetiaeth. Mae cyfrifoldeb ar bob aelod o staff i adrodd ar bryder neu amheuaeth fod unigolion yn cael eu cam-drin.
- 1.2 Mae nifer o bosteri ynghyd â phamffledi a chardiau cyswllt wedi eu cynhyrchu er mwyn codi ymwybyddiaeth staff o faterion a threfniadau diogelu. Yn ogystal, mae modiwlau e-ddysgu ar gael i weithwyr sydd â mynediad at gyfrifiadur a thrwy hunanwasanaeth ar gyfer gweithwyr maes.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod sefydliadau tu allan i brif swyddfeydd y Cyngor yn ymwybodol o'u cyfrifoldeb i gyfeirio pryderon am ddiogelu plant ac oedolion yn briodol.
- 2.2 Roedd yr archwiliad yn cwmpasu cynnal trafodaethau gyda Rheolwyr ac arsylwi bod poster Diogelu yn cael ei arddangos mewn sefydliadau y tu allan i'r prif swyddfeydd. Roedd hyn yn cynnwys cartrefi preswyl, canolfannau hamdden, traethau ac harbyrau Cyngor Gwynedd bu i Archwilio Mewnol ymweld â hwy fel rhan o gynllun blynyddol Archwilio Mewnol 2018-19.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

- 3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
CYFYNGEDIG	Er bod rheolaethau mewn lle, mae angen gwella cydymffurfiaeth â'r rheolaethau a/neu gyflwyno rheolaethau newydd i leihau'r risgiau mae'r gwasanaeth yn agored iddynt.

4. Sgôr Risg Cyfredol

- 4.1 Mae risgiau'r archwiliad fel a ganlyn:

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	1
CANOLIG	0
ISEL	0

5. Prif Ddarganfyddiadau

5.1 Gwelwyd yn gyffredinol bod ymwybyddiaeth o faterion diogelu, ond bod lle i wella ar godi ymwybyddiaeth ymhellach. Fel rhan o gynllun archwilio 2018-19 archwiliwyd sampl o ganolfannau hamdden y Cyngor, cartrefi preswyl, traethau ac harbyrau. O fewn y rhaglen archwilio, fe archwiliwyd trefniadau diogelu megis polisiâu diogelu, hyfforddiant a dadleniadau gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (GDG/DBS). Gweler isod grynodeb o'r darganfyddiadau.

5.2 Canolfannau Hamdden

5.2.1 Roedd pob canolfan yn dilyn polisi corfforaethol y Cyngor. Mae diogelu yn cael ei gynnwys fel rhan o anwythiad pob aelod o staff newydd, a cynhelir hyfforddiant dros gyfnod y Nadolig tra mae'r canolfannau ar gau i'r cyhoedd. Nid oedd gan ddwy o'r canolfannau bosteri diogelu corfforaethol ond fe drefnwyd bod posteri yn cael eu hanfon iddynt yn dilyn yr ymweliadau.

5.2.2 Gwiriwyd cofnodion hyfforddiant modiwlau e-ddysgu ar gyfer staff y canolfannau. Ar gyfer un o'r canolfannau roedd 9 aelod o staff o sampl o 10 wedi cwblhau'r modiwlau 'Diogelu Oedolion', 'Amddiffyn a Diogelu Plant' a 'Cam-drin Domestig' yn ystod y ddwy flynedd ddiwethaf. Nifer fechan o'r canolfannau eraill oedd wedi cwblhau'r modiwlau. Eglurodd un Rheolwr ar Ddyletswydd bod yr hyfforddiant yma yn mynd rhagddo a bod bwriad i gael y gweithwyr i gwblhau'r hyfforddiant yn yr wythnosau nesaf.

5.2.3 Detholwyd sampl o swyddogion o'r pedair canolfan a gwelwyd bod gan bob un ohonynt ddadleniadau GDG cyfredol oni bai am ddau ohonynt oedd yn y broses o'u hadnewyddu. Yn ogystal, roedd pob canolfan yn arddangos posteri yn hysbysu unigolion i beidio tynnu lluniau cyhoeddus, gan fod rhaid cwblhau ffurflen bwrsapol os am wneud hyn. Mae staff y canolfannau hamdden yn ymwybodol o'r trefniadau a'r camau i'w cymryd petai achos o'r fath yn digwydd.

5.3 Cartrefi Preswyl

5.3.1 Roedd pob cartref yn dilyn polisi corfforaethol y Cyngor. Gwelwyd mai polisi dyddiedig Gorffennaf 2013 oedd mewn un Cartref, er bod y polisi eisoes wedi cael ei adolygu ym mis Medi 2017. Mae'r Rheolwraig wedi sicrhau bod polisi cyfredol nawr ar gael i'r gweithwyr. Roedd posteri diogelu i'w gweld ym mhob cartref.

5.3.2 Nid oedd pob aelod o staff wedi derbyn hyfforddiant diogelu oedolion bregus, a darganfuwyd achosion ble roedd angen ei adnewyddu. Dylai'r gweithwyr dderbyn hyfforddiant ystafell ddosbarth ar gyfer diogelu pob 3 mlynedd. Roedd hyfforddiant amryw o staff yn dyddio yn ôl mwy na'r cyfnod 3 blynedd gyda rhai yn dyddio yn ôl i 2010. Yn yr achos yma roedd y Rheolwraig yn ymwybodol o'r sefyllfa a gwelwyd ei bod wedi trefnu hyfforddiant diogelu i 13 aelod o staff yn ystod y flwyddyn i ddod.

5.3.3 Gwiriwyd cofnodion hyfforddi e-ddysgu gan gynnwys modiwlau 'Cam-drin Domestig', 'Diogelu Oedolion' ac 'Amddiffyn a Diogelu Plant', nifer fechan o swyddogion y cartrefi oedd wedi cwblhau'r modiwlau yma ar adeg yr archwiliadau. Roedd y Rheolwyr yn ymwybodol o'r angen i gwblhau'r modiwlau yma, nododd un ohonynt y trafferthion maent wedi gael i sicrhau mynediad i bob aelod o staff a hefyd yr angen i sicrhau cyflenwad o staff ar ddyletswydd tra mae eraill yn cwblhau'r modiwlau. Nid yw'n angenrheidiol i staff gwblhau'r modiwlau diogelu gan eu bod eisoes yn derbyn hyfforddiant wyneb yn wyneb ond o ran y modiwl 'Cam-drin Domestig' mae'n angenrheidiol i bob aelod o staff y Cyngor i gwblhau'r modiwl.

5.3.4 Detholwyd sampl o swyddogion o'r pedwar cartref a gwelwyd bod gan bob un ohonynt ddadleniad GDG cyfredol.

5.4 Traethau ac Harbyrau

- 5.4.1 Roedd poster diogelu yn weledol mewn un o'r Porthladdoedd ac un o'r traethau a ymwelwyd â hwy yn unig. Holwyd y gweithwyr maes ar y traethau, y rhan helaeth yn rhai tymhorol, am negeseuon a chyfleoedd hyfforddiant corfforaethol megis 'Cam-drin Domestig' a diogelu ond mynegwyd nad oeddynt yn ymwybodol am e-ddysgu a'r angen statudol i gwblhau hyfforddiant 'Cam-drin Domestig' arno.

6. Camau Gweithredu

Mae'r Panel Gweithredol Diogelu wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- **Parhau i godi ymwybyddiaeth gweithwyr y Cyngor o drefniadau diogelu corfforaethol a'r angen i gwblhau hyfforddiant.**

RHEOLI GWYBODAETH - SEFYDLIADAU CORFFORAETHOL

1. Cefndir

- 1.1 Mae'r Cyngor yn gwneud cryn ddefnydd o wybodaeth bersonol yn ei holl feysydd gwaith. Fel rhan o'i gyflogaeth gyda Chyngor Gwynedd mae disgwyl i bob aelod o staff fod yn gyfarwydd â'i gyfrifoldebau Diogelu Data ac ymdrin â gwybodaeth bersonol mewn modd sy'n cydymffurfio â'r Ddeddf Diogelu Data a'r Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol (RhDDC, neu 'GDPR').
- 1.2 Daeth y RhDDC a Deddf Diogelu Data 2018 i rym ar y 25 o Fai 2018. Golyga hyn y bydd yn rhaid i sefydliadau gydymffurfio â'r RhDDC ynghyd â'r Ddeddf Diogelu Data newydd.
- 1.3 Mae'r newidiadau yn golygu bod angen esbonio yn llawer mwy eglur i'r cyhoedd a staff sut mae eu gwybodaeth bersonol yn cael ei ddefnyddio. Bydd gan unigolion lawer mwy o hawliau a bydd angen prawf pendant o ganiatâd i ddefnyddio gwybodaeth. Bydd rhaid adrodd yn genedlaethol os yw gwybodaeth yn mynd ar goll neu i'r lle anghywir a bydd angen gwybod pa wybodaeth bersonol sydd gennych, lle mae'n cael ei storio, efo pwy mae'n cael ei rannu a pha mor hir bydd yn cael ei gadw.
- 1.4 Fe gynhaliwyd Archwiliad ar drefniadau'r Cyngor wedi i Reoliad Diogelu Data Cyffredinol ddod i rym. Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau addas mewn lle er mwyn dechrau cydymffurfio â'r Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol. Mae'r canlyniadau i weld o fewn adroddiad Archwilio Mewnol 'Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol' dyddiedig Rhagfyr 2018.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr Archwiliad oedd sicrhau fod gwybodaeth a gedwir gan y Cyngor yn cael ei gadw yn ddiogel ac mewn cydymffurfiaeth ag egwyddorion y RhDDC a'r Ddeddf newydd. Roedd yr archwiliad yn cwmpasu arsylwi ar drefniadau diogelu gwybodaeth wrth ymweld â sefydliadau'r Cyngor sydd y tu allan i'r prif adeiladau. Roedd hyn yn cynnwys Canolfannau Hamdden, Cartrefi Preswyl a Harbwr y bu i Archwilio Mewnol ymweld â nhw fel rhan o gynllun blynyddol Archwilio Mewnol eleni.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

- 3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.

4. Sgôr Risg Cyfredol

4.1 Mae risgiau'r archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Risg	Nifer
UCHEL IAWN	0
UCHEL	0
CANOLIG	1
ISEL	0

5. Prif Ddarganfyddiadau

5.1 Gwelwyd yn gyffredinol bod ymwybyddiaeth am faterion rheoli gwybodaeth ag egwyddorion diogelu data, ond fod lle i wellau ar godi ymwybyddiaeth ymhellach. Gweler isod grynodedb o'r darganfyddiadau yn y sefydliadau ymwelwyd ag yn ystod 2018-19.

5.2 Canolfannau Hamdden

5.2.1 Roedd yn ymddangos bod dealltwriaeth dda o ddiogelwch gwybodaeth yn y sampl o ganolfannau hamdden ymwelwyd â hwy yn ystod y flwyddyn 2018-19, ond dim ond dau o'r sampl oedd yn ymwybodol o'r tîm Rheoli Gwybodaeth a'r gefnogaeth maent yn gynnig.

5.2.2 Mae elfennau o ddiogelwch gwybodaeth yn cael ei gynnwys yn anwythiad staff y canolfannau e.e. sut i ymdrin â phecyn debyd uniongyrchol a pheidio rhannu rhifau ffôn dros y ffôn. Mae staff newydd yn derbyn copi o'r canllawiau'r System Rheoli Integredig (Intergrated Management System - IMS) i'w darllen. Yn ogystal, mae modiwl e-ddysgu RhDDC ar gael iddynt gwblhau.

5.2.3 Holwyd ynglŷn â chyfnodau cadw a nodwyd eu bod yn ymwybodol ohonynt. Gwelwyd bod y Swyddog Cefnogi Busnes a Systemau wedi cofnodi dyddiadau gwaredu ar focsys mewn un canolfan. Roedd pob canolfan yn defnyddio peirannau llarpio ar gyfer gwaredu gwybodaeth gyfrinachol gydag un ohonynt hefyd yn gwneud defnydd o'r sachau coch. Roeddynt yn ymwybodol o'r angen i gadw gwybodaeth gyfrinachol dan glo e.e. cedwir copi'r ganolfan o'r ffurflen debyd uniongyrchol dan glo.

5.2.4 Holwyd ynglŷn os oes cyfarwyddyd yn cael ei roi i staff i beidio â thrafod materion tu allan i'r gwaith a nodwyd bod staff yn cael eu hannog i beidio. Gwelwyd bod sgriniau cyfrifiaduron wedi eu cloi pan nad oeddynt yn cael eu defnyddio ar ddiwrnodau'r ymweliadau ac ni welwyd cyfrineiriau ar sgriniau yn ystod yr ymweliadau.

5.2.5 Roedd pob canolfan yn arddangos posteri yn hysbysu unigolion i beidio tynnu lluniau cyhoeddus, gan fod rhaid cwblhau ffurflen bwrrpasol os am wneud hyn. Mae staff y canolfannau hamdden yn ymwybodol o'r trefniadau a'r camau i'w cymryd petai achos o'r fath yn digwydd.

5.2.6 Roedd teledu cylch cyfyng (TCC - CCTV) wedi ei osod ym mhob canolfan hamdden a gwelwyd bod arwyddion i hysbysu'r cyhoedd ohonynt. Mae swyddogion penodol yn gyfrifol am reoli'r system a defnyddir cyfrineiriau i gael mynediad at y feddalwedd. Mae gwirio bod y TCC yn gweithio yn rhan o wiriadau dyddiol un o'r Rheolwyr ar Ddyletswydd. Mae cyfnodau cadw'r data yn amrywio o un ganolfan i'r llall o bythefnos i fis, unwaith mae'r cyfnod yma yn dod i ben, caiff y data ei ddileu. Mae modd gwneud copïau wrthgefn petai cais yn cael ei wneud drwy'r gwblhau'r ffurflen briodol.

5.3 Cartrefi Preswyl

5.3.1 Un allan o'r ddau Gartref Preswyl ymholwyd oedd yn ymwybodol o'r tîm Rheoli Gwybodaeth, serch hyn roedd ganddynt ddealltwriaeth dda o'r rheolau. Roeddynt yn cadw polisi desg glir, yn ymwybodol o'r cyfnodau cadw ac yn gwneud defnydd o llarpiwyr a sachau coch.

5.3.2 Mae staff wedi cwblhau ffurflen cyfrinachedd fel rhan o'r pecyn cais ac felly yn ymwybodol o'r angen i beidio â thrafod materion tu allan i'r gwaith. Mae ganddynt drefniadau ar gyfer gwirio pwy sydd ar ben y ffôn ac nid ydynt yn rhannu gwybodaeth gyfrinachol dros y ffôn.

5.4 Harbwr Porthmadog

5.4.1 Roedd swyddogion yr harbwr yn ymwybodol o'r tîm Rheoli Gwybodaeth. Ni welwyd cyfrineiriau ar y sgriniau ac roeddynt yn cael eu cloi pan nad oeddynt mewn defnydd. Nid oedd ganddynt ffeiliau papur i'w cadw dan glo gan eu bod yn cadw popeth ar iGwynedd, er hyn, roedd ganddynt larpiwr yn y swyddfa petai angen gwaredu gwybodaeth gyfrinachol. Roeddynt yn ymwybodol o'r risg o eraill yn clywed gwybodaeth bersonol dros y ffôn ac roedd ganddynt drefn o beidio ffonio tra bod cwsmeriaid yno. Yn ogystal, mae swyddfa gefn ar gael petai angen trafod materion cyfrinachol.

5.4.2 Roedd teledu cylch cyfyng (TCC - CCTV) wedi ei osod yn yr harbwr ac roedd arwydd i hysbysu'r cyhoedd ei fod wedi ei osod ar yr adeilad. Mae holl weithwyr yr harbwr yn ymwybodol o sut i ddefnyddio'r system TCC ond petai ymholiad gan yr Heddlu, yr Harbwrfeistr yn unig fuasai'n delio â hwy. Yn yr achosion yma mae angen cwblhau ffurflen diogelu data.

6. Camau Gweithredu

Mae'r Rheolwr Ymchwil a Gwybodaeth wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- **Parhau i godi ymwybyddiaeth gweithwyr y Cyngor o drefniadau rheoli gwybodaeth gan gynnwys Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol.**

RHEOLIAD DIOGELU DATA CYFFREDINOL CORFFORAETHOL

1. Cefndir

- 1.1 Daeth y Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol (RhDDC) i rym ar 25 Mai 2018. Mae'r rheoliad yn cael effaith uniongyrchol ar bob un o aelod-wladwriaethau'r UE. Yn ogystal, â'r RhDDC, mae deddf diogelu data newydd, sef Deddf Diogelu Data 2018, wedi dod yn weithredol i'r DU. Cadarnhaodd y llywodraeth bydd y DU yn dilyn rhan helaeth o reoliadau'r UE pan fydd y DU yn gadael yr UE. Golyga hyn y bydd yn rhaid i sefydliadau gydymffurfio â'r RhDDC ynghyd â'r Ddeddf Diogelu Data newydd.
- 1.2 Mae gan y Cyngor rwymedigaeth gyfreithiol i ofalu bod y data personol a gesglir yn cael ei ymdrin mewn cydymffurfiaeth â'r RhDDC a'r Ddeddf Diogelu Data newydd yn ogystal â'r gallu i ddangos ei fod yn cydymffurfio. Mae diffyg cydymffurfiaid yn rhoi'r Cyngor mewn risg o dderbyn dirwy gan y Comisiynydd Gwybodaeth, i fyny hyd at 20 miliwn Euro am fethiant i warchod data personol ac o bosib, achos cyfreithiol a niwed difrifol i enw'r Cyngor. Yn ogystal, o dan y RhDDC mae sgôp y gweithgareddau y gall y Cyngor dderbyn dirwy amdanynt wedi eu ehangu.
- 1.3 Yn ôl gwybodaeth a dderbyniwyd gan y Rheolwr Gwybodaeth a mynychu cynadleddau RhDDC, nid oedd y Comisiynydd Gwybodaeth yn rhagweld y byddai unrhyw gyngor yn cydymffurfio'n llawn pan ddaeth y RhDDC ddod i rym (25 Mai 2018). Fodd bynnag, mae'n hanfodol bod y Cyngor yn gallu arddangos i'r Comisiynydd Gwybodaeth bod camau rhesymol wedi cael eu cymryd tuag at gydymffurfiaeth er mwyn sicrhau y bydd tebygolrwydd isel bod y Cyngor yn derbyn dirwy.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau addas mewn lle er mwyn dechrau cydymffurfio â'r Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu sicrhau bod cynllun gweithredu wedi cael ei sefydlu ar gyfer gweithredu ar y newidiadau ar draws y Cyngor. Roedd hefyd yn derbyn tystiolaeth i sicrhau bod trefniadau priodol mewn lle ar gyfer casglu gwybodaeth i'w archwilio petai'r Comisiynydd Gwybodaeth yn cynnal archwiliad ar y Cyngor. Mae'r isod yn weithgareddau allweddol ble disgwyliwyd i'r Cyngor eu gweithredu a ble roedd yr archwiliad yn darparu ar eu sicrwydd.
 - Adnabod ble mae gwybodaeth bersonol wedi cael ei gadw, o fewn y Cyngor a'r hyn sydd yn cael ei rannu gyda phartneriaid/contractwyr eraill, yn ogystal ag adnabod rheolaethau ar gyfer sicrhau cydymffurfiaid.
 - Sicrhau bod trefniadau llywodraethu priodol mewn lle h.y. bod Swyddog Diogelu Data yn gyfrifol am wybodaeth ac yn cyfathrebu /adrodd i'r Cabinet.
 - Adolygu a/neu weithredu ar drefniadau tryloywder ar gyfer rhyddhau a chyflwyno gwybodaeth i'r cyhoedd a sicrhau eu bod yn briodol o dan y rheoliad newydd.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
CYFYNGEDIG	Er bod rheolaethau mewn lle, mae angen gwella cydymffurfiaeth â'r rheolaethau a/neu gyflwyno rheolaethau newydd i leihau'r risgiau mae'r gwasanaeth yn agored iddynt*.

**Noder bod y lefel sicrwydd yn adlewyrchiad o'r sefyllfa gorfforaethol bresennol, h.y. yn seiliedig ar swmp y gwaith mae'r adrannau angen eu cwblhau i sicrhau cydymffurfiaid llawn. Nid yw'n adlewyrchiad ar y cynnydd mae rhai adrannau wedi ei wneud ers pan ddaeth y rheoliad i rym.*

4. Sgôr Risg Cyfredol

4.1 Mae risgiau'r archwiliad fel a ganlyn:

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	2
CANOLIG	5
ISEL	0

5. Prif Ddarganfyddiadau

5.1 Rhoddir lefel sicrwydd "Cyfyngedig" i'r adroddiad oherwydd ym marn yr Archwiliwr mae'r Cyngor yn agored i risgiau megis effaith ar enw da, colled ariannol ac o bosib achosion cyfreithiol yn digwydd o ganlyniad i ddigwyddiadau megis data personol yn cael ei rhyddhau ar gam a/neu fod y Cyngor yn derbyn dirwy oherwydd diffyg cydymffurfiaeth. Fodd bynnag, mae'r gwasanaeth o'r farn bod yr effaith yn is na sylweddol iawn. Ar hyn o bryd nid oes unrhyw brawf ar sut y bydd y Comisiynydd Gwybodaeth yn dirwyo o dan y drefn newydd - credir bod y ffactor anrhagweledig yma yn golygu ansicrwydd ac yn uchafu'r risg.

5.1.1 Darganfuwyd bod y sylfaen cynllunio a dosbarthu gwybodaeth ar y rheoliad diogelu data cyffredinol wedi cael ei sefydlu gan y Cyngor. Mae Swyddog Diogelu Data wedi cael ei phenodi a chynllun gweithredu corfforaethol a rhaglen waith i'r adrannau yn bodoli. Gwelwyd hefyd bod hyfforddiant codi ymwybyddiaeth staff wedi'i redeg ac mae'r gwasanaeth wedi dosbarthu'r holl wybodaeth/canllawiau yn ogystal â'r polisi diogelu data cyfredol i staff. Er hynny, ymddengys bod llawer o weithgareddau ar y gweill a heb eu gweithredu o fewn yr amserlen a osodwyd gydag ond un gweithgaredd o fewn y targed wedi'i osod hyd at fis Rhagfyr 2018.

5.1.2 Gwelwyd bod y Polisi Diogelu Data wedi cael ei diweddarau ac wedi'i gyflwyno ar y Ganolfan Bolisi ynghyd ag e-byst wedi mynd allan i'r holl staff yn eu hysbysu o'r newidiadau. Fodd bynnag, nid oes trefniadau cadarn mewn lle i sicrhau bod pob aelod o staff y Cyngor yn darllen a deall y polisi diogelu data, yn ogystal â gallu gweithredu ar y newidiadau sydd yn cwmpasu'r ddeddf a'r rheoliad newydd.

5.1.3 Ymddengys nad yw'r gofrestr asedau wedi cael ei gwblhau'n gyflawn. Gwelwyd bod diffyg mewn gwasanaethau i adnabod os oedd cytundebau data personol eu hangen

neu adnabod y sail gyfreithiol o'u gweithgareddau prosesu data. Yn dilyn ein hymholiadau, ymddengys bod nifer o staff yn ansicr o'r gofynion, yn cynnwys os yw'n dibynnu ar ganiatâd fel sail gyfreithiol i brosesu data (a chaniatâd gan blant), ac os yw cytundebau angen cael eu sefydlu a/neu adolygu.

- 5.1.4 Adnabuwyd bod canllawiau ar gyfer gweithredu ar yr Asesiad Effaith Diogelu Data (AEDD) yn cynnwys Cwestiynau Sgrinio a thempled AEDD wedi cael eu sefydlu. Fodd bynnag, ni welwyd rheolaethau i sicrhau y gellir adnabod y prosiect a'u bod wedi cwblhau'r cwestiynau sgrinio, yn ogystal â'r ffurflen AEDD.
- 5.1.5 Adroddodd y Swyddog Diogelu Data Corfforaethol bod diffyg adnoddau ar hyn o bryd i allu cynnal archwiliadau sicrhau cydymffurfiad fel rhan o'i swydd a bod diffyg adnodd o fewn y tîm i gynnal archwiliadau yn risg i'r Cyngor.
- 5.1.6 Adnabuwyd gwasanaethau oedd wedi cynnal adolygiadau o'u hysbysiadau preifatrwydd. Allan o'r sampl o wasanaethau a ymholwyd, gwelwyd bod rhai wedi'u cwblhau ond bod y mwyafrif ar y gweill.
- 5.1.7 Ni chafwyd cadarnhad bod unrhyw waith proffilio a gwaith cynnal penderfyniadau awtomatig yn cael eu cynnal o fewn cydymffurfiaeth RhDDC.

6. Camau Gweithredu

Mae'r Gwasanaeth wedi ymrwmo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- **Ystyried yr opsiynau ar gyfer sut i sicrhau bod pob aelod o staff yn cwblhau hyfforddiant statudol ynghyd â pholisïau'r Cyngor.**
- **Adolygu'r dyddiadau ar y rhaglen weithredu a sicrhau bod diweddariad i'r gofrestr asedau yn cael ei gwblhau o fewn y dyddiad targed, yn dilyn unrhyw gyfarwyddiadau pellach gan y Swyddog Diogelu Data.**
- **Sicrhau bod colofn fonitro ar y gofrestr asedau fel y gall y Swyddog Diogelu Data fonitro cynnydd. Sicrhau bod eitem sefydlog ar fonitro ar raglen y Grŵp Rheoli Gwybodaeth.**
- **Creu cyswllt gyda'r Swyddog Cydraddoldeb i gytuno ar ffordd o gael gwybod am brosiectau lle mae angen ystyried os byddai angen cynnal AEDD.**
- **Hysbysu'r Rheolwr Adrannau o'r angen i weithredu ar y cwestiynau sgrinio AEDD ar gyfer prosiectau newydd a'i ddogfennu. Cynnwys cyfeiriad ar yr angen i gynnal AEDD mewn hyfforddiant i reolwyr ar y drefn prosiectau.**
- **Darparu cefnogaeth i adrannau sydd gyda llawer o gytundebau mewn lle. Aelodau'r Grŵp Rheoli Gwybodaeth i adnabod unrhyw gontract cyfredol i sicrhau cydymffurfiaeth ar ddeddfwriaeth newydd. Y Tîm Caffael a'r Timau Categori wrth gefn i ddarparu cefnogaeth ac arweiniad gydag unrhyw addasiadau fel sydd angen.**
- **Sicrhau bod rhaglen waith yr adrannau yn cael ei monitro fel bod cynnydd ar weithrediad ar yr hysbysiadau preifatrwydd ac unrhyw weithgareddau eraill ar y rhaglen yn mynd yn eu blaen.**
- **Codi mater adnabod gwaith proffilio a chynnal gwaith awtomeiddio penderfyniadau ar agenda Grŵp Rheoli Gwybodaeth iddynt adnabod os yw'n berthnasol o fewn eu timau rheoli adrannol ac i ychwanegu'r wybodaeth ar y gofrestr asedau.**

Atodiad 4

CORFFORAETHOL

1. Cefndir

- 1.1 Pwrpas Cronfa'r Degwm yw hyrwyddo a chefnogi gweithgareddau gan elusennau cofrestredig. Mae modd i sefydliadau megis eisteddfodau lleol, gweithgareddau celfyddydol, mudiadau addysg, hamdden a chwaraeon, cadwriaethol ac elusennau sy'n cefnogi pobl wael neu bobl anabl ymgeisio am grant o'r gronfa.
- 1.2 Ar hyn o bryd mae'r Gronfa yn cwmpasu Gwynedd, Conwy a Môn, ble Gwynedd yw'r Awdurdod arweiniol. Mae bwriad datgymalu'r Gronfa rhwng yr awdurdodau ond mae oediad sylweddol yn hyn yn deillio o anghydfod traws-ffiniol hirdymor ynglŷn â darn o dir, oedd yn cynnwys swyddogion eiddo a chyfreithwyr o'r 3 Cyngor, er ymddengys bod datrysiad diweddar wedi ei wneud. Mae gwerth arian mewn llaw'r gronfa yn £1.8 miliwn gyda 44% yn berchen i Wunedd, a chaiff y llog ei wario yn flynyddol ar sail grantiau i sefydliadau elusennol. Croesawir ceisiadau am grantiau hyd at £3,000 a lle rhoddir grant ni fydd y gronfa yn ystyried ceisiadau am gymorth gan yr un corff am yr un prosiect am gyfnod o 3 mlynedd o ddyddiad y cais blaenorol.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau dosbarthu grantiau o Gronfa'r Degwm i elusennau cofrestredig yng Ngwynedd yn briodol. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu adolygu'r rheolaethau sydd ynghlwm â'r broses drwy wirio sampl o grantiau diweddar a'r ceisiadau er mwyn sicrhau bod y sefydliadau a'r prosiectau yn gymwys i'r grant ac yn ei ddefnyddio'n briodol.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

- 3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
CYFYNGEDIG	Er bod rheolaethau mewn lle, mae angen gwella cydymffurfiaeth â'r rheolaethau a/neu gyflwyno rheolaethau newydd i leihau'r risgiau mae'r gwasanaeth yn agored iddynt.

4. Sgôr Risg Cyfredol

- 4.1 Mae risgiau'r archwiliad fel a ganlyn:

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	1
CANOLIG	0
ISEL	0

5. Prif Ddarganfyddiadau

- 5.1 Er bod £1.8m o arian mewn llaw yn y Gronfa, roedd angen gwerthu'r buddsoddiadau

oedd yn arfer ennill llog priodol i'r Gronfa er mwyn cydymffurfio gyda rheolau ddaeth i rym mis Rhagfyr 2013. Ers hynny, mae'r arian wedi bod yn eistedd mewn cyfrif yn ennill llog isel iawn ac er bod ymrwymiad ac ymdrech i ail-fuddsoddi'r arian, nid yw hyn wedi digwydd oherwydd y bwriad i ddatgymalu'r gronfa i'r tri awdurdod. Yn anffodus, gan fod y grantiau a ddyrannir yn seiliedig ar y llog blynyddol, yna mae'r arian sydd ar gael i'w dyrannu wedi lleihau. Erbyn hyn, mae'r Gronfa wedi defnyddio ei danwariant hanesyddol ac ers Ebrill 2018, penderfynwyd peidio derbyn ceisiadau newydd gan nad oes digon o arian. Fodd bynnag, mae ymrwymadau i ddyrannu cyfraniadau i Eisteddfodau Lleol yn parhau yn uwch na'r incwm llog disgwylidig, a disgwylir y bydd y Gronfa yn gorwario eleni. Mae awdurdodau Conwy a Môn eisoes wedi mynegi pryder dros lefelau incwm y Gronfa, ac o ganlyniad, eu cyllidebau ar gyfer dyrannu arian i'r mudiadau o fewn eu siroedd.

- 5.2 Disgwylir i'r Gronfa orwario oddeutu £3,000 yn 2018/19, yn seiliedig ar ymrwymiad i ddyrannu rhodd o £300 i 28 o Eisteddfodau Lleol (cyfanswm o £8,400), wedi ei hariannu gan incwm llog disgwylidig o oddeutu £4,000 a defnydd o weddillion balans tanwariant y gronfa (£1,500). Fodd bynnag, yn dilyn datrysiad diweddar i'r anghydfod traws-ffiniol hirdymor ynglŷn â darn o dir, mae disgwyl erbyn dechrau 2019/20 y bydd cyfran Gwynedd o'r arian mewn llaw wedi ei fuddsoddi a bydd incwm llog sylweddol uwch yn cael ei dderbyn er mwyn ail-ddechrau dyrannu grantiau.
- 5.3 O'r sampl o brosiectau a wiriwyd, ymddengys bod pob un yn gymwys i dderbyn y grant. Nid oes angen i'r Eisteddfodau, sef derbynwyr grantiau eleni, gyflwyno gymaint o ddogfennau a'r elusennau, ond gwelwyd bod trefn ble derbynnir mantolen a rhaglen y dydd fel prawf bod yr Eisteddfod wedi cymryd lle. Ar gyfer y sampl o elusennau, er nad oedd y holl ddogfennau disgwylidig ar gael i'w gwirio yn ystod yr archwiliad, megis rhai cyfansoddiadau a datganiadau banc, gan ystyried natur y sefydliadau derbynnir y grantiau, y symiau, a'r nifer o grantiau dyrannwyd, yna ystyrir hwy yn risg isel.

6. Camau Gweithredu

Mae'r Adran Gyllid wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol fydd yn lliniaru'r risgiau a nodwyd:

- **O ganlyniad i ddatrysiad diweddar gyda'r tiroedd a datgymalu'r gronfa, gellir symud ymlaen i weithredu'r cynlluniau o fuddsoddi arian y Gronfa er mwyn ennill cyfradd uwch o log ac felly uchafu y nifer o grantiau telir allan yn flynyddol.**

PROSIECT TRAC ADDYSG

1. Cefndir

- 1.1 Mae'r cynllun TRAC 11-24 yn brosiect a ariannir gan yr Undeb Ewropeaidd, sy'n derbyn cefnogaeth gan Echel Blaenoriaeth 3 Cronfa Gymdeithasol Ewrop: Cyflogaeth Ieuencid a Chyrhaeddiad ac yn cael ei arwain gan Gyngor Sir Ddinbych mewn partneriaeth â chynghorau sir gogledd Cymru, Grŵp Llandrillo Menai, Coleg Cambria a Gyrfa Cymru. Sefydli'r prosiect ar gyfer darparu sgiliau a'r gefnogaeth addas i ddisgyblion a phobl ifanc oed 11-24 sydd mewn perygl o beidio â bod mewn addysg, gwaith neu hyfforddiant yng Ngogledd Cymru.
- 1.2 Nod y cynllun yw adnabod disgyblion sy'n gymwys i'r prosiect yn gynnar a darparu cwricwlwm a chefnogaeth addas ar eu cyfer. Mae'r prosiect wedi cael ei gyflwyno gan dîm ar draws Gogledd Cymru ble defnyddir ymyraethau gwahanol i sicrhau bydd person ifanc sy'n cymryd rhan yn manteisio ar gefnogaeth lles ac iechyd, gellir gael mynediad at gwricwlwm amgen a fydd yn eu galluogi i gymryd cymwysterau achrededig a gysylltir â chyfleoedd y farchnad lafur lleol.
- 1.3 Hyd at Orffennaf 2018, roedd 465 o ddisgyblion wedi derbyn cymorth, 229 wedi cwblhau'r cynllun TRAC a 76% o'r disgyblion wedi mynd ymlaen i addysg bellach, gwaith neu brentisiaeth. Erbyn Gorffennaf 2022, amcangyfrifir y bydd 1,120 yn derbyn cymorth, 90% o ddisgyblion blwyddyn 11 yn mynd ymlaen i addysg bellach, gwaith neu brentisiaeth a hyd at 336 o'r disgyblion yn ennill cymhwyster Lefel 1 neu 2 (sy'n gyfystyr a TGAU lefel A* i E).

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefniadau addas mewn lle ar gyfer cwrdd â'r nod i leihau'r niferoedd o bobl ifanc sydd ddim mewn addysg, gwaith neu hyfforddiant. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio sampl o ddisgyblion oedd wedi cael eu hadnabod yn gymwys i'r prosiect er mwyn sicrhau bod y gwaith adnabod disgyblion a phrosesu cynnig am gymorth wedi cael eu gweithredu'n briodol a bod trefniadau mesur perfformiad priodol mewn lle.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

- 3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

- 4.1 Gwelwyd bod rheolaethau mewnol cryf yn bodoli ar gyfer darparu gwasanaeth drwy'r Prosiect TRAC a bod tîm TRAC Gwynedd yn dilyn canllawiau sydd wedi eu gosod gan yr Undeb Ewropeaidd a Chyngor Sir Ddinbych yn fanwl. Detholwyd ar hap sampl o 17 o ddisgyblion sydd yn bresennol yn derbyn cymorth drwy'r prosiect neu wedi elwa o'r prosiect yn flaenorol er mwyn sicrhau bod gweithrediadau'r prosiect wedi cael eu cynnal mewn modd priodol.
- 4.1.1 O'r sampl o ddisgyblion a wiriwyd, ymddengys bod pob un yn gymwys i dderbyn y gefnogaeth a gwelwyd tystiolaeth briodol ar gyfer pob ffeil. Roedd gan yr holl ddisgyblion ar y cynllun sgôr LPT uwchben y trothwy o 31, a gafodd ei osod gan y Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru (WEFO) Gorffennaf 2017.
- 4.1.2 Yn dilyn canllawiau WEFO, mae'n ofynnol bod ffurflen caniatâd rhiant, hysbysiad preifatrwydd, ffurflen unigolyn a ffurflen gyfeirio yn cael eu llenwi cyn agor ffeil TRAC i'r disgybl. Fe wiriwyd y sampl am hyn a gwelwyd bod rhai anghysondebau megis hysbysiad preifatrwydd a/neu ffurflenni caniatâd rhiant heb eu derbyn. Cadarnhaodd y Rheolwr Prosiect TRAC eu bod wedi derbyn cyfarwyddyd gan Gyngor Sir Ddinbych bod yn bosib iddynt weithio heb ganiatâd rhiant os yw'r cymorth a dderbynnir ar safle'r ysgol yn unig.
- Gan nad oedd hysbysiad preifatrwydd wedi ei dderbyn ar gyfer rhai disgyblion, fe gadarnhaodd y Rheolwr TRAC na fydd y disgyblion yma yn cael eu hychwanegu at ddibenion WEFO o dan unrhyw amgylchiadau ac ni fydd modd rhannu eu gwybodaeth. Yn dilyn yr ail-broffilio a gymerodd le yn yr haf, mae Swyddog Monitro a rheoli ansawdd wedi ei phenodi i sicrhau y bydd y rheolaethau yma yn cael eu dilyn.
- 4.1.3 Fe wiriwyd sampl o hawliadau wrth edrych ar y cod gwariant A999 LA79 a gwelwyd eu bod yn gywir, cyflawn ac wedi'u gwneud yn amserol. Yn ogystal, gwelwyd bod gwariant priodol yn cael ei wneud efo'r arian a dderbynnir gan yr Undeb Ewropeaidd Cymru, megis gwariant ar gyflawni prosiectau staff, rheoli prosiectau, costau teithio a chysiau hyfforddiant.
- 4.1.4 Fe adolygwyd canlyniadau'r perfformiad a adroddwyd yn erbyn y prosiect gan dderbyn tystiolaeth gefnogol ar eu cyfer. Gwelwyd bod y canlyniadau a adroddwyd o ansawdd priodol ac wedi eu hadrodd yn gywir.
- 4.1.5 Gwelwyd nid oes gan y gwasanaeth unrhyw wybodaeth ar wefan y Cyngor er mwyn darparu gwybodaeth i'r cyhoedd ynglŷn â'r cynllun TRAC ar hyn o bryd. Cadarnhawyd bod trefniadau ar y gweill a disgwylir y bydd gwefan ar gael yn y dyfodol agos. Nid yw hyn yn creu risg o ddisgyblion cymwys yn colli allan ar y cyfle o gael cefnogaeth gan fod yr erfyn adnabod cynnar (EIT) yn cael ei redeg drwy'r system rheoli gwybodaeth ysgolion (SIMS) ar gyfer yr holl ysgolion yng Ngwynedd ac yna bydd pob disgybl sydd yn cael eu hadnabod yn cael eu hadrodd ar yr adroddiad cymwys i dderbyn ymyrraeth TRAC.

BILIAU CYLCHOL AMGYLCHEDD

1. Cefndir

- 1.1 Ym mlwyddyn ariannol 2017/18, cynhaliwyd archwiliad ar incwm manddaliadau y Cyngor, sef unedau cymharol fach o dir ac eiddo caiff eu rhentu allan i denantiaid at ddefnydd amaethyddol. Gwelwyd bod y Cyngor yn codi anfonebau ar y tenantiaid drwy filio cylchol, '*recurring billing*', sy'n golygu cynhyrchir anfonebau yn awtomatig ar amser penodol o'r flwyddyn, am nifer o flynyddoedd - ond roedd yn gyfyngedig o fewn y system ariannol. Darganfuwyd achosion ble na anfonebwyd rhai tenantiaid yn dilyn i'r cyfnodau rhaglunedig bilio cylchol derfynu, a hynny heb fod yn wybodus i'r swyddogion. Yn dilyn yr archwiliad, darganfuwyd ei fod yn bosib ehangu'r cyfnodau bilio cylchol yn y system ymhell i'r dyfodol, a gwnaethpwyd hynny er mwyn lliniaru'r risg o fethiant i godi bil ar denant. Yn ogystal, mae bwriad cysoni holl gytundebau byw o system newydd Eiddo, TF, gyda chofnodion yr Uned Incwm er mwyn sicrhau y codir tâl ar bob cytundeb.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod yr holl gwsmeriaid sydd wedi bod yn derbyn biliau cylchol wedi bod yn cael eu bilio yn amserol. Roedd yr archwiliad yn cwmpasu ehangu sampl archwiliad manddaliadau, dyddiedig 2017/18, drwy gynhyrchu adroddiad o'r cyfriflyfr ar yr holl filiau cylchol dros y 9 mlynedd diwethaf gan amlygu achosion ble mae'r bilio cylchol wedi dod i ben, ymchwilio beth yw'r rhesymau pam, ac adnabod os oes colledion ariannol i'r Cyngor.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

- 3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau yn ystod archwiliad ar incwm manddaliadau y Cyngor, dyddiedig 2017/18. Tybir nad yw'n briodol i ddynodi lefel sicrwydd gan bod y gwendidau rheolaethol eisoes wedi eu hadnabod a'u hadrodd mewn archwiliad blaenorol. Bwriad yr archwiliad yma oedd gwirio effaith y gwendid rheolaethol sydd eisoes wedi ei hadnabod.

4. Prif Ddarganfyddiadau

- 4.1 Dengys o adroddiad y cyfriflyfr bod nifer o enghreifftiau ble mae derbyniadau incwm drwy drefniant bilio cylchol wedi dod i ben. Darganfuwyd yn y rhan helaeth o achosion bod rhesymau dilys am y rhain, megis bod busnes sy'n talu rhent i'r Cyngor wedi gadael yr eiddo. Yn ogystal, gwelwyd ar adegau bod trefniant bilio cylchol wedi dod i ben cyn ailgychwyn eto yn y dyfodol, sy'n gadael blwch yn y llif incwm. Yn yr achosion yma, gwelwyd fod anfoneb arferol 'unwaith ac am byth' wedi eu codi yn eu lle, sy'n golygu nad oedd colled ariannol. Fodd bynnag, ymhelaethir isod ar achosion ble daeth trefniadau bilio cylchol i ben a nad oedd gweithrediad gan y Cyngor.

- 4.1.1 Mae cwmni (rhif cyflenwr 140100) wedi bod yn talu rhent blynyddol o £2,500 i'r Gwasanaeth Morwrol drwy filio cylchol. Ymddengys bod y bilio wedi dod i ben yn 2014, a ni chodwyd anfoneb yn 2015/16, 2016/17 a 2017/18. Yn dilyn ymholiadau, cadarnhaodd y Gwasanaeth bod y symiau yn ddyledus felly codwyd anfoneb am ôl-daliad o £7,500 (sydd bellach wedi'i thalu), a thaliad pellach i gwmpasu rhent 2018/19 hyd nes eu dyddiad gadael ym mis Medi.
- 4.1.2 Mae cwsmer 010776 wedi bod yn talu rhent blynyddol o £112 i'r Gwasanaethau Tai drwy drefniant bilio cylchol. Fodd bynnag, ymddengys bod y bilio cylchol wedi dod i ben yn 2014, a ni chodwyd anfoneb yn 2015/16, 2016/17 a 2017/18. Yn ogystal, mae cwsmer 012548 wedi bod yn talu rhent blynyddol o £30 i'r Adran Addysg drwy drefniant bilio cylchol, ac ymddengys bod y bilio cylchol wedi dod i ben yn 2014, a ni chodwyd anfoneb yn 2015/16, 2016/17 a 2017/18. Ni dderbyniwyd eglurhad gan y Gwasanaeth Eiddo os yw'r cwsmeriaid yn parhau yn yr eiddo ac os oes ôl-rhent yn ddyledus i'r Cyngor ai peidio.

**TRAFNIDIAETH CYHOEDDUS
AMGYLCHEDD**

1. Cefndir

1.1 Mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol am drefnu nifer o lwybrau bysiau cyhoeddus ar draws y Sir. Wedi i gwmni Express Motors golli eu trwydded CGC/PSV (Cerbyd Gwasanaeth Cyhoeddus), cynigodd y Cyngor y gwaith yr oeddent yn arfer ei gyflawni i'r cyhoedd ar ffurf tendr.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau addas mewn lle wrth weinyddu a gwobrwyo tendrau i gwmnïau bysiau pan mae newid mewn gwasanaeth. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu adolygu sampl o dendrau diweddar i gwmnïau bysiau gan sicrhau bod y trefniadau a'r taliadau a wneir yn briodol.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.

7. Sgôr Risg Cyfredol

4.1 Mae risgiau'r archwiliad fel a ganlyn:

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	0
CANOLIG	1
ISEL	0

4. Prif Ddarganfyddiadau

5.1 Roedd tendr 'itt_64605' yn cynnwys holl lwybrau oedd yn arfer cael eu gwasanaethu gan Express Motors. Gwelwyd bod gwybodaeth berthnasol megis dyddiad cyhoeddi, dyddiad ac amser cau, manylion contract a disgrifiad wedi eu harddangos ar y wefan i'r ymgeiswyr. I gwblhau cais, roedd gofyn i ymgeiswyr lenwi 3 adran; cymhwyster, technegol a masnachol. Gan fod y ceisiadau i gyd yn ddigidol ac yn cael eu gweinyddu drwy wefan <http://www.gwerthwchigymru.llyw.cymru> nid oes angen i ddau swyddog fod yn bresennol i agor tendr gan fod y data yn cael ei storio ar y wefan ac nid oes modd ei newid.

- 5.2 Detholwyd sampl o 7 llwybr o 'itt_64605' ar gyfer yr archwiliad; llwybrau 301, 1BE, 1E, 35, 82, 83S a 85E. Gwiriwyd y ceisiadau a dderbyniwyd am bob llwybr. Gwelwyd bod 4 cwmni wedi gwneud cais am 5 llwybr o'r sampl ac roedd 5 cais wedi ei gwneud am y 2 arall. Gwelwyd bod rhai cwmnïau wedi atodi dogfennau yn cynnig opsiynau amgen am amserlenni a phrisiau. Gwelwyd ym mhob achos bod y cwmni addas wedi ei ddewis ar gyfer y llwybrau.
- 5.3 Mae trefniadau mewn lle i wirio os yw ymgeiswyr yn ariannol hyfyw. Derbynai'r Cyngor gyfrifon dwy flynedd ddiweddaraf unrhyw gwmni sy'n gwneud cais. Caiff y cyfrifon yma eu gwirio gan y Swyddog Contractau a'r Rheolwr Categori – Corfforaethol. Gellir cryfhau'r trefniadau yma petai gwiriadau yn cael eu gwneud trwy wasanaeth fel 'Creditsafe' neu 'Dun & Bradstreet', sy'n rhoi barn ar sefyllfa ariannol y cwmnïau.
- 5.4 Mynegodd y Swyddog Contractau y caiff ymweliadau â gwasanaethau eu cynnal yn rheolaidd gan Swyddogion Cludiant i werthuso perfformiad a gofynion diogelwch y Cyngor megis TCC (CCTV) a gwregysau a.y.b. Fel rhan o'r gwiriadau a wneir cyn gwobrwyo tendr, gwiriai'r Cyngor bod gan unrhyw wasanaeth Drwydded Gweithredwr wedi'i derbyn gan VOSA (Vehicles & Operator Services Agency).
- 5.6 Gwelwyd dogfen yn amlinellu'r 'llwybrau craidd a theithiau allweddol' nodwyd gan y Cyngor i sicrhau trafndiaeth i waith, addysg a gofynion iechyd a chymdeithasol i'r cyhoedd. Mae nifer o'r llwybrau wedi eu cyfuno neu eu hymestyn i sicrhau bod llwybrau digonol yn cael eu gweithredu.
- 5.7 Bu'n rhaid i'r Cyngor wneud cais i Lywodraeth Cymru am gyllideb ychwanegol yn dilyn un gweithredwr yn colli eu trwydded. Roedd gwahaniaeth yn y prisiau roedd cwmnïau yn gynnig pan roddwyd y tendr allan i gymharu â'r hyn oedd yn cael ei dalu i'r cwmni blaenorol. Mynegwyd bod hyn o bosib gan fod y cwmni blaenorol yn gwneud colled wrth weithredu rhai llwybrau. Bydd cynnydd sylweddol i wariant y Cyngor ar y gwasanaeth yma ond nid yw'n gost a ellir ei osgoi os yw gwasanaeth trafndiaeth gyhoeddus y Cyngor am gadw ei safon.

6. Camau Gweithredu

Mae'r Gwasanaeth Trafnidiaeth wedi ymrwmo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- **Sicrhau caiff gwiriadau ychwanegol eu gwneud ar gyfrifon gan swyddogion caffael/cyfrifeg neu drwy feddalwedd megis 'Creditsafe' yn y dyfodol pan fu gwaith yn cael ei roi i dendr.**

RHEOLAETH 'PATCH' CYLLID

1. Cefndir

1.1 Diffinir rheoli 'patch' fel y prosesau a weithredir i wella, diweddarau a chyweirio gwendidau systemau a meddalwedd a ddarganfyddir ar ôl i elfennau'r isadeiledd gael eu rhyddhau ar y farchnad. Mae'n hanfodol ar gyfer diogelwch systemau'r Cyngor bod trefniadau addas mewn lle.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefniadau addas mewn lle i reoli a dosbarthu diweddariadau 'patch'. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio cynnwys y polisi perthnasol a chydymffurfiaeth â'r polisi yn ogystal â gwirio trefniadau ar gyfer diweddariadau 'patch' a ddosbarthwyd yn ddiweddar. Er pwrpas yr archwiliad, cafodd yr archwiliad ei gyfyngu i drefniadau diweddariadau 'patch' ar y rhwydwaith corfforaethol yn unig ac eithrio adrannau rhwydwaith cwricwlwm a chyhoeddus sydd yn disgyn tu hwnt i gylch gwaith diogelwch TG corfforaethol.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

- 4.1 Cafodd Polisi Rheolaeth Cyweirio y Cyngor ei adolygu gan y Peiriannydd Diogelwch a'i gymeradwyo gan y Tîm Is-Adeiledd TG ym mis Gorffennaf 2018. Gwelwyd bod y polisi yn gynhwysfawr, clir ac eglur gan drafod trefniadau diweddarau dyfeisiadau, cymhwysyadau a serfiwyr gydag amserlen yn dangos y blaenoriaeth gosod cyweiriadau yn seiliedig ar gategori risg a ddiffinir yn y polisi.
- 4.2 Gwelwyd bod trefniadau priodol mewn lle ar gyfer rheoli patch ar y gwahanol mathau o serfwyr y Cyngor ynghyd â swyddogion atebol i'w rheoli.
- 4.3 O'r sampl o systemau a wiriwyd, profwyd bod trefniadau o fewn y gwasanaethau ar gyfer profi a rhyddhau diweddariadau 'patch' i'r systemau.
- 4.4 Defnyddir system 'Desktop Central' gan 'ManageEngine' ar gyfer gwirio statws 'patch' peiriannau a'u diweddarau. Dangoswyd y system yma'n gweithredu a gwelwyd bod y rheolaethau mewn lle yn effeithiol. Mae monitro cyson yn digwydd drwy'r system 'Desktop Central'. Yn ychwanegol i hyn, caiff sganiau am wendidau eu rhedeg yn reolaidd gan ddefnyddio'r rhaglen 'Nessus' sydd yn annibynnol o 'Desktop Central'. Caiff unrhyw wendidau eu hamlygu gan y sgan a'u gweithredu.
- 4.5 Arsylwyd y broses o ddiweddarau gwendidau o'r sgan 'Nessus' diweddar. Gwelwyd bod y fersiwn penodol o MSXML ar naw peiriant y Cyngor heb eu cefnogi a gwelwyd bod galwad i'r Ddesg Gymorth TG wedi'i wneud i dynnu'r fersiwn MSXML oddi ar y peiriannau a adnabuwyd.

- 4.6 Gwiriwyd y drefn profi diweddariadu 'patch' sydd yn cael eu rhyddhau ar draws y Cyngor. Adroddwyd bod oddeutu deg peiriant yn cael eu defnyddio o fewn y gwasanaeth TG i brofi 'patches' pan cânt eu rhyddhau. Yn dilyn wythnos ar y deg peiriant, rhoddir y 'patches' ar 50 i 100 o beiriannau prawf mewn gwahanol adrannau a lleoliadau ar draws y Cyngor am gyfnod prawf o bythefnos er mwyn sicrhau bod unrhyw broblemau a ddarganfyddir yn cael eu gweithredu arnynt cyn rhyddau'r 'patch'.
- 4.7 Mae'r Polisi Rheolaeth Cyweirio yn diffinio'r term risg categori argyfwng sy'n gysylltiedig â 'patch' fel 'bygythiad agos i isadeiledd y sefydliad'. Mynegwyd bod achosion argyfwng wedi codi yn gymharol ddiweddar yn sgîl digwyddiadau 'Wannacry', 'Meltdown' a 'Spectre'. Adroddwyd bod y gwasanaeth wedi dilyn y canllawiau a amlinellir yn y polisi yn yr achosion yma.
- 4.8 Adolygwyd trefniadau diweddarau 'patch' serfiwyr a darganfuwyd bod system 'SenseLogix' yn cael ei rhedeg ar serfer ar rwydwaith corfforaethol y Cyngor. Datrysiaid arbed ynni ydy 'SenseLogix', sy'n galluogi rheoli nifer o sribedi pŵer arbennig sydd ar hyd y Cyngor. Darganfuwyd bod diffyg gwybodaeth am drefniadau diweddarau 'patch' y system 'SenseLogix' yn cael ei rannu gan y gwasanaeth Cynnal a Chadw a Chadwraeth Egni. Amlygwyd yn ystod yr archwiliad bod risg o ddiffyg diweddarau'n arwain at wendidau diogelwch gallai unigolyn gymryd mantais ohonynt i diffodd trydan i sawl cyfrifiadur a pheiriant o fewn y Cyngor. Yn ystod yr archwiliad, trafodwyd y risg a llinariwyd drwy benderfynu gwaredu'r system 'SenseLogix'. Bydd trefniadau i ddatgysylltu'r holl offer a'r serfer o'r rhwydwaith yn y dyfodol agos.

**CYFRIFON AMGUEDDFA LLOYD GEORGE
ECONOMI A CHYMUNED**

1. Cefndir

1.1 Mae Amgueddfa Lloyd George a chartref ei blentyndod, Highgate, Llanystumdwy, yn olrhain bywyd cyn Brîf Weinidog Prydain. Gweinyddir yr amgueddfa gan Gyngor Gwynedd gyda chymorth Cyfeillion yr Amgueddfa sy'n cefnogi a chynorthwyo datblygiad yr Amgueddfa a'i defnydd addysgiadol. Gan mai elusen yw'r Amgueddfa, sydd yn 2017-18 wedi uchafu trothwy incwm o £25,000 diolch i grant gan y Llywodraeth, rhaid cyflwyno cyfrifon ac adroddiad blynyddol yr ymddiriedolwyr i'r Comisiwn Elusennau, gan gynnwys adroddiad archwiliwr annibynnol o'r cyfrifon.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd cwblhau adroddiad archwiliwr annibynnol o gyfrifon 2017-18 yr Amgueddfa, gan roi sicrwydd bod yr hyn a gyflwynwir i'r Comisiwn Elusennau yn gywir. Gwnaethpwyd hyn drwy eu cysoni gyda chyfriflyfr y Cyngor, gan sicrhau bod yr holl drafodion yn berthnasol i'r Amgueddfa.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

4.1 Darganfuwyd fod y cyfrifon yn briodol ac felly cwblhawyd adroddiad yr archwiliwr annibynnol er mwyn datgan hynny. Amlygwyd mater i'r Uned Gyllid mewn perthynas â reserf o fewn y cyfrifon ar ddiwedd y flwyddyn, ond nid oedd angen sylw pellach.

CYNLLUN TROI TAI'N GARTREFI OEDOLION, IECHYD A LLESIANT

1. Cefndir

1.1 Lansiodd y cynllun Troi Tai'n Gartrefi yn Ebrill 2012 i ddarparu benthyciadau di-log i berchnogion tai gwag, i adnewyddu tai o'r fath ar gyfer eu gwerthu neu'u gosod. Cynigir benthyciadau di-log dros dymor byr neu ganolig a fydd o gymorth i berchnogion, preswylwyr, landlordiaid a sefydliadau trydydd sector cymwys wella cyflwr eiddo preswyl.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod amcanion Cynllun Troi Tai'n Gartrefi yn cael eu gweithredu. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio'r rheolaethau mewnol sydd mewn lle drwy ddedol sampl o geisiadau er mwyn sicrhau bod y benthyciadau a weinyddir wedi cael eu prosesu yn unol â'r Polisi Tai Sector Breifat (2018).

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

4.1 Gwelwyd bod trefniadau priodol mewn lle ar gyfer gweinyddu'r Cynllun Troi Tai'n Gartrefi.

4.1.1 Sefydlwyd Polisi Tai Sector Preifat (2018) yn Ionawr 2018, mae'r polisi hwn yn disodli'r polisiâu blaenorol a gyhoeddwyd yn 2007, 2012, 2014 a 2017. Mae mân newidiadau i'r Cynllun Troi Tai'n Gartrefi eleni, sef ymestyn y cyfnod ad-dalu os yw eiddo yn cael ei osod, nawr ceir 5 mlynedd i ad-dalu'r benthyciad di-log ble ynghynt roedd yn gyfnod o 3 mlynedd. Nid yw'r Polisi diwygiedig ar gael ar wefan Cyngor Gwynedd ar hyn o bryd gan fod angen cwblhau addasiadau pellach a wnaed ym mis Hydref a chwblhau cyfieithu'r Polisi.

4.1.2 Gwiriwyd llyfryn gwybodaeth y Cynllun ynghyd a dogfennau gwybodaeth eraill megis llythyr eglurhaol a rhestr dogfennau i gyd-fynd â'r cais. Gwelwyd bod ffi Tŷ'r Cwmniau yn amrywio yn y dogfennau, gyda 2 ohonynt yn nodi £45 tra bod y ddogfen arall yn nodi £40. Cadarnhawyd mai £40 sydd wedi bod yn cael ei godi ar yr ymgeiswyr llwyddiannus. Fodd bynnag, cysylltodd Swyddog Tai Gwag Gwynedd gyda Swyddogion Tai Gwag eraill Gogledd Cymru a chadarnhawyd mai £45 yw'r swm cywir. Addaswyd y dogfennau perthnasol fel eu bod yn gyson a chodir £45 o hyn ymlaen.

- 4.1.3 Nid pob eiddo sy'n gymwys i dderbyn cymorth drwy'r Cynllun. Trafodir y cynllun gyda'r rhai a ddangosir diddordeb a phenderfynir os ydynt yn gymwys i'r cynllun ai peidio. Mae angen i'r eiddo fod wedi bod yn wag am o leiaf 6 mis i fod yn gymwys am y benthyciad, ac mae'n rhaid derbyn cymeradwyaethau a/neu ganiatâd (cais cynllunio, rheolaethau adeiladau a.y.b.) sydd yn ofynnol i ymgymryd â'r gwaith. Mae'n rhaid i'r eiddo un ai gael ei werthu neu ei rentu unwaith mae'r gwaith wedi ei gwblhau, nid yw'r Cynllun yma ar gyfer berchennog-ddeiliaid. Hefyd, mae angen cadarnhad bod gan yr ymgeiswyr gyllid digonol i sicrhau y gellir cwblhau'r gwaith os nad yw'r benthyciad yn cynnwys y costau llawn, a bod ganddynt y modd i ad-dalu'r benthyciad.
- 4.1.4 Gwelwyd bod yr holl ddogfennau perthnasol wedi eu derbyn ar gyfer y sampl o geisiadau a wiriwyd a bod trefniadau priodol mewn lle er mwyn monitro'r ad-daliadau.

**GRANT DECHRAU'N DEG – GOFAL PLANT
PLANT A THEULUOEDD**

1. Cefndir

- 1.1 Mae Dechrau'n Deg yn rhan o Raglen Blynyddoedd Cynnar i deuluoedd â phlant o dan 4 oed sy'n byw yn ardaloedd mwyaf difreintiedig Cymru. Bwriad y grant yw gwella sgiliau plant er mwyn eu paratoi ar gyfer yr ysgol ac am fywyd yn gyffredinol, gan hefyd gynnig cymorth ychwanegol i rieni. Un o elfennau craidd Dechrau'n Deg yw gofal plant o ansawdd uchel, rhad ac am ddim.
- 1.2 Dyfarnwyd Llywodraeth Cymru dros £2 miliwn o grant refeniw Dechrau'n Deg i Gyngor Gwynedd yn ystod 2018-19.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau priodoldeb y taliadau a wneir i ddarparwyr am ofal plant gan sicrhau bod yr hyn darparwyd yn cyd-fynd ag amcanion y grant. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu dethol sampl o daliadau gofal plant gan sicrhau bod gwiriadau priodol wedi'u gwneud gyda'r cyflenwr cyn dyfarnu ac yn ystod cytundeb er mwyn gwireddu'r amcanion.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

- 3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

- 4.1 Detholwyd sampl o daliadau Gofal Plant a gellir datgan bod rheolaethau priodol mewn lle er mwyn sicrhau bod yr hyn a ddarparwyd gan y cylchoedd meithrin yn cyd-fynd gydag amcanion a thelerau Dechrau'n Deg.
- 4.2 Gwelwyd caiff gwiriadau priodol a chyfnodol eu gwneud gyda'r darparwyr cyn dyfarnu ac yn ystod y cytundeb er mwyn sicrhau gofal o ansawdd sy'n cyflawni amcanion y grant. O'r sampl o 8 cylch allan o'r 13 sy'n rhan o'r cynllun, ymddengys bod pob un yn cydymffurfio â gofynion y grant. Mae'r Gwasanaeth Blynyddoedd Cynnar yn ymweld â'r darparwyr gan wirio, er enghraifft, cynnydd plant, polisiau'r cylchoedd, gwiriadau DBS, cofrestryddion presenoldeb a.y.b. a chedwir copïau o'r rhain ar ffeil.
- 4.3 Canfuwyd anghysondeb rhwng llythyr cynnig grant Llywodraeth Cymru a'r Cytundebau Lefel Gwasanaeth rhwng y Cyngor a'r darparwyr. Mynegir y llythyr cynnig bod yn rhaid i'r llythyr a'r holl ddogfennau gwreiddiol sy'n berthnasol â'r cyllid cael eu cadw am gyfnod o 10 mlynedd. Fodd bynnag, noda adran 2.2 'Rheolaeth Ariannol' o'r Cytundeb Lefel Gwasanaeth bod yn rhaid i'r darparwr cynnal a chadw pob cofnod perthnasol am gyfnod o 7 mlynedd yn unig. Mynegodd y Swyddog Monitro, Dadansoddi Data a Chyllid Dros Dro y buasai'n hysbysu'r Uned Contractau er mwyn diweddarau'r ddogfen.

5. Camau Gweithredu

Mae'r Swyddog Monitro, Dadansoddi Data a Chyllid Dros Dro wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- **Hysbysu'r Uned Contractau er mwyn diweddarau cyfnodau dargadw dogfennau fel y nodir yn y Cytundebau Lefel Gwasanaeth, er mwyn bod yn gyson â'r llythyr cynnig grant.**

TANCIAU DIESEL A RHEOLI DIESEL PRIFFYRDD A BWRDEISTREFOL

1. Cefndir

1.1 Mae amryw o ddepos Priffyrdd a Bwrdeistrefol y Cyngor yn cadw stoc o DERV (Diesel Gwyn) a Gasoil (Diesel Coch) mewn tanciau at ddefnydd cerbydau'r Cyngor, gan gynnwys cerbydau casglu gwastraff, glanhau stryd, gritio, peiriannau a faniau. Yn bennaf caiff diesel ei archebu gan yr Uned Fflyd ond gwneir defnydd hefyd o gardiau 'All Star' er mwyn prynu tanwydd o garejys lleol. Mae cadw cyflenwad o ddisel yn rhatach na'i brynu o garejys lleol ac yn sicrhau cyflenwad petai argyfwng o brinder tanwydd, ond mae costau cynnal a chadw sylweddol ynghlwm â'r tanciau. Mae'r Adran wedi adnabod y maes fel risg uchel ar y Gofrestr Risg Corfforaethol.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau archebu a chadw stoc newydd o ddisel yn addas a bod offer digonol mewn lle i'w ddiogelu. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu ymweld â sampl o ddepos sy'n darparu diesel i gerbydau'r Cyngor gan holi'r Rheolwr Safle am y trefniadau ac unrhyw weithrediadau ar argymhellion ymgynghorwyr diweddar.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
CYFYNGEDIG	Er bod rheolaethau mewn lle, mae angen gwella cydymffurfiaeth â'r rheolaethau a/neu gyflwyno rheolaethau newydd i leihau'r risgiau mae'r gwasanaeth yn agored iddynt.

4. Sgôr Risg Cyfredol

4.1 Mae risgiau'r archwiliad fel a ganlyn:

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	1
CANOLIG	3
ISEL	0

5. Prif Ddarganfyddiadau

5.1 Yn dilyn archwiliad gan BSI yn ystod Tachwedd 2016, adroddwyd nad oedd Gwynedd yn cydymffurfio â safonau ISO14001 (Rheolaeth Amgylcheddol). Mewn ymateb, comisiynwyd cwmni Phoenix Forecourt Services (PFS) i gynnal asesiad o'r holl danciau tanwydd ar safleoedd Priffyrdd a Bwrdeistrefol yn ystod Ebrill a Mai 2017. Amlygwyd safon gwael y tanciau yn yr adroddiad gan nodi argymhellion i'r Adran weithredu arnynt. Hyd yma nid yw'n ymddangos fod y mwyafrif o'r argymhellion wedi eu gweithredu ac ymddengys nad oedd y staff ar y safleoedd yn ymwybodol pwy oedd â'r cyfrifoldeb, nac yn barod i dderbyn cyfrifoldeb.

- 5.1.1 Yn ystod yr ymweliadau gwelwyd fod cyflwr gwael ar rai o'r tanciau a'r cyfarpar, megis y darllenwyr cyfaint a'r larymau, ond wrth drafod â staff nid yw'n glir pwy sydd â'r cyfrifoldeb am eu cynnal. Nid oes trefn amlwg er mwyn glanhau, gofalu a chynnal a chadw'r tanciau ac ymddengys nad oes cyfathrebu clir rhwng y Gwasanaethau o fewn yr Adran.
- 5.1.2 Mynegodd un rheolwr safle ei bryder am gyflwr y tanc a'r system draeniau ar y safle ac nid yw'n fodlon derbyn cyfrifoldeb gan ei fod wedi rhannu ei bryderon sawl gwaith a heb dderbyn ymateb boddhaol. Ategwyd hyn mewn adroddiad ar gyflwr y lleoliadau tanwydd gan y Rheolwr Fflyd ar y cyd â'r Peiriannydd Cynorthwyol Sicrwydd Ansawdd Amgylcheddol. Nodir yn yr adroddiad fod archwiliad iechyd a diogelwch o'r Safle yn Chwefror 2008 wedi argymhell digomisiynu'r tanc cyn gynted â phosib. Serch hynny mae'r tanc yn parhau i gael ei ddefnyddio.
- 5.1.3 Mae darllenwyr cyfaint digidol wedi eu gosod ar yr holl danciau sy'n rhan o'r system a weithredir gan y Gwasanaeth Fflyd. Mae'r Gwasanaeth yn monitro'r data a gesglir gan y darllenwyr yma ac yn ei ddefnyddio i osod isafswm stoc (re-order level) ac yna archebu cyflenwad newydd o danwydd fel yr angen. Nid yw'r safleoedd na'u staff yn rhan o'r broses yma. O ganlyniad nid oes unrhyw wiriadau yn cael eu gwneud pan fydd y cyflenwadau yn cyrraedd y safleoedd. Pan dderbynnir anfoneb, mae'r Gwasanaeth Fflyd yn gwirio'r cyfanswm a nodir arno a'i gymharu gyda darlleniad y darllenwr ar gychwyn y diwrnod derbyniwyd y cyflenwad. Mae hyn yn rhoi darlun bras o gyfaint y tanwydd yn y tanc a'r gwagle ynddo er mwyn gwirio fod y cyflenwad a nodir ar yr anfoneb yn gywir. Mae staff ar y safleoedd wedi codi pryder ynglŷn â'r drefn gan nad oes tocyn digidol yn cael ei ddarparu ar pob achlysur gan yrrwr y cyflenwr i nodi cyfaint y cyflenwad yn fanwl.
- 5.1.4 Ymddengys nad yw nifer o'r darllenwyr yn darparu darlleniadau cywir, roedd y darllenwr digidol yn Afonwen yn dangos darlleniadau a oedd yn codi a gostwng 100 litr yn ystod yr ymweliad, a'r darllenwr analog cyfochr yn nodi cyfanswm oedd oddeutu 900 litr yn wahanol iddo. Holwyd y Rheolwyr Safle am hyn a nodwyd nad oedd ganddynt ffydd yn y darllenwyr, a bod tanc Ffridd Rasmus wedi gwagio ar un achlysur er bod y darllenwr yn nodi fod digon ar ôl.
- 5.1.5 Mae'r Rheolwr Fflyd eisoes wedi cynllunio i gyflwyno trefn newydd pan dderbynnir disel ar y safleoedd lle mae bwriad i aelod o staff gwrdd â gyrrwr y darparwr a dilyn camau penodol gan gwblhau rhestr wirio bwrsasol.
- 5.1.7 Defnyddir system ffob ar gyfer y rhan fwyaf o gerbydau'r fflyd lle mae'r gyrrwyr yn sganio ffob unigryw a bwydo rhif odomedr y cerbyd i mewn. Mae'r meddalwedd Timeplan sy'n rheoli'r system yn penderfynu os yw'r cofnod yn ddilys er mwyn rhyddhau tanwydd. Nid yw rhai cerbydau megis lorïau gritio a cherbydau glanhau stryd (Sweepers) yn cynnwys odomedr felly nid yw'r rheolaeth mor gadarn ar gyfer y cerbydau yma. Mewn theori mae'r system yn rheoliad digonol ond ni all roi sicrwydd llawn oherwydd y ddibyniaeth ar staff i ymrwymo i'w weithredu yn gywir o ran y ffobiâu a'r cofnod odomedr.
- 5.1.8 Gwelwyd fod 'Spill Kits' yn bresennol ar bob safle ond fod yr offer wedi ei gadw mewn storfa o fewn y Depo yn Afonwen yn hytrach na mewn lleoliad ymarferol ger ochr y tanc. Mae tanciau'r safleoedd eraill yn cynnwys adran wedi eu diogelu rhag y tywydd lle mae'r pwmp a'r elfennau trydanol wedi eu lleoli, cedwir y 'Spill Kit' yn y rhan yma hefyd. Gwelwyd ar safle Cibyn fod sbwriel yn y cynhwysydd sy'n dal y 'kit'.

6. **Camau Gweithredu**

Mae'r Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- **Gweithredu ar ddiffygion y tanciau neu eu digomisiynu a'u cyfnewid os yw'n weithgaredd sy'n rhoi gwell gwerth am arian i'r dyfodol.**
- **Sefydlu trefn ble cynhelir gwiriadau stoc pan dderbynnir cyflenwad ar y safleoedd.**
- **Sefydlu trefn newydd o lanhau a gofalu am gyflwr y tanciau a'r ardal o'u cwmpas.**
- **Atgoffa staff o'r pwysigrwydd i ddefnyddio'r ffobiâu yn gywir a rhoi darlleniad manwl o'r odomedr ar y system Timeplan er mwyn atal trafferthion yn y dyfodol.**